

BM Kadına Yönelik Şiddet Özel Raportörü Reem Alsalem'in "Çevresel Bozulma, Çevresel Bozulmaya Bağlı Afet Riskinin Azaltılması ve Afet Müdahalesi Dâhil Olmak Üzere İklim Krizi Bağlamında Kadın ve Kız Çocuklarına Yönelik Şiddet" konusunda hazırlamakta olduğu tematik rapora ilişkin katkı sunma çağrısını Türkçeye çevirdik ve ilginize sunuyoruz.

Çağrı metninin orijinal haline ulaşmak için:

<https://www.ohchr.org/EN/Issues/Women/SRWomen/Pages/climatecrisis.aspx>

2000 kelimeyi geçmeyecek şekilde hazırlayacağınız katkınızı OHCHR-vaw@un.org adresine **31 Mart 2022** tarihine kadar gönderilebilirsiniz.

BM Raportörünün konuyla ilgili çağrısını önemsiyor; çağrının, iklim krizi özelinde BM mekanizmalarının kullanımını yaygınlaştırma, iklim krizinden kırılgan grupların nasıl etkilendiği ve iklim adaleti konularında faydalı olmasını ümit ediyoruz. 28.02.2022

Altıparmak Hukuk Bürosu

Çeviren: Stj. Av. Ceren Naz Büyükgebiz

Başvuru Çağrısı

"Çevresel Bozulma, Çevresel Bozulmaya Bağlı Afet Riskinin Azaltılması ve Afet Müdahalesi Dâhil Olmak Üzere İklim Krizi Bağlamında Kadın ve Kız Çocuklarına Yönelik Şiddete İlişkin Rapor"

Birleşmiş Milletler Kadına Yönelik Şiddet Özel Raportörü Reem Alsalem, Ağustos 2021'de göreve başlamasından bu yana öncelikli olarak odaklanmayı planladığı bazı kilit öneme sahip ve yakın zamanda ortaya çıkan tematik öncelikleri belirledi. Bunlardan biri, yaklaşan tematik raporunun konusunu oluşturan ve Eylül 2022'de BM Genel Kurulu'nun 77. oturumunda sunulacak olan iklim krizi bağlamında, kadınlara ve kız çocuklarına yönelik şiddettir.

Dünyanın farklı bölgelerinde iklim krizinin etkileri hâlihazırda görülmektedir. Ancak iklim krizinin olumsuz etkileri herkes tarafından aynı şiddette hissedilmemektedir. Devletlerarası İklim Değişikliği Paneli'nin bulgularında da aşikâr olduğu üzere, hâlihazırda en kırılgan ve ötekileştirilmiş konumda bulunan insanlar en büyük yarayı alacaktır. Dünyanın birçok ülkesinde kadınlar ve kız çocukları da dâhil olmak üzere temel sosyal haklardan mahrum olan nüfus, iklim krizinin sonuçlarını farklı şekilde yaşamaktadır. Bu nedenle, eşitsizlikleri hafifletecek ve uyumu sağlayacak etkili mekanizmalar ve kayıp ve zarar tazmini yoluyla eşitsizliklerin doğrudan ele alınması gereklidir. Genel Sekreter'in insan hakları için eylem çağrısında belirtildiği gibi, iklim krizi gelecek nesiller dâhil olmak üzere herkesi etkilemekte ve aynı anda bir iklim adaleti krizi anlamına da gelmektedir.

Kadınlar ve kız çocukları, önceden var olan, köklü ve süregelen toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri ve ayrımcılığından dolayı genellikle iklim krizinin olumsuz etkilerinden orantısız bir şekilde etkilenmektedir. Ani doğal afetlerin yanı sıra iklim değişikliği kaynaklı yavaşça gelişen olaylar, çevresel tahribat ve yerinden edilme, kadınların ve kız çocuklarının gıda ve beslenmeye, güvenli içme suyuna ve sanitasyona, sağlık hizmetlerine ve ilaçlara, eğitim ve öğretime, barınmaya, toprağa ve insana yakışır işe erişimi ile emeğinin korunmasını ciddi şekilde etkiliyor.

İklim değişikliği aynı zamanda, kadınlara ve kız çocuklarına yönelik her türlü toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin ağırlaştırıcı bir nedeni olarak kabul edilmektedir ve örneğin 2019 yılında İnsan Hakları Yüksek Komiserliği Ofisi (OHCHR) tarafından yürütülen bir çalışmada vurgulandığı gibi, kadınları ve kız çocuklarını orantısız şekilde etkileyen ve hâlihazırda artmakta olan karmaşık acil durumlar da iklim değişikliği nedeniyle kötüleşme eğilimindedir.

CEDAW Komitesinin 37 Sayılı (2018) Genel Tavsiyesinde işaret edildiği gibi, kadınlar ve kız çocukları, afetlerin ardından aile üyeleri ve kendileri adına yiyeceğe erişmeye çalışırken, sosyal koruma mekanizmalarının çalışmadığı ve gıda güvencesizliğinin olduğu durumlarda, genellikle daha fazla şiddet riski altındadır. Komite, ayrıca kamplarda ve geçici yerleşim yerlerinde şiddet risklerine dikkat çekmekte ve ev içi şiddetin, çocuk veya erken yaşta ya da zorla evliliğin, insan ticaretinin ve zorla fuhuşun meydana gelme olasılığının afet sırasında ve sonrasında daha yüksek olduğunu belirtmektedir.

İklim krizinin kadınlar ve kız çocukları üzerindeki etkisine, giderek daha fazla uluslararası ilgi gösterilmekte ve toplumsal cinsiyet eşitliği, kadınlar ve kız çocuklarının katılımı, uyum ve azaltma politikalarına yaklaşımların yanı sıra iklim krizinden doğan kayıp ve zararlara yönelik eylemlere aşamalı olarak entegre edilmektedir. Ancak bu yeterli değildir. Bu farkındalık ulusal, bölgesel ve küresel politikaların tasarımı ve uygulamasını yeterince etkilememiştir. Ayrıca, iklim krizinin kadınlara ve kız çocuklarına yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin alevlenmesindeki rolü uluslararası, bölgesel ve yerel süreçlerde daha az incelenmiştir. Bu durum, iklim krizinin toplumsal cinsiyete dayalı şiddet üzerindeki sonuçlarına ilişkin veri eksikliği nedeniyle daha da kötüleşmektedir. İklim krizinin yakın tehdidi, hâlihazırda görülen önemli olumsuz etkiler ve kadınlara ve kız çocuklarına yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin yaygınlığı göz önüne alındığında, konunun acilen ele alınması gerekmektedir. Kaldı ki, kadınlar ve kız çocukları iklimsel eylemlere dâhil edilmediğinde, bu eylemler daha az etkili hale gelmekte ve krizin zararları daha da ağırlaşmaktadır.

Hedefler

Özel Raportör, devletlerin, ulusal insan hakları kurumlarının, sivil toplum aktörlerinin, uluslararası kuruluşların, akademisyenlerin ve diğer paydaşların bu konuda güncel bilgiler sağlamaları konusunda desteğini rica eder:

1. İklim krizinin, çevresel tahribatın ve bundan kaynaklı yerinden edilmenin kadınlara ve kız çocuklarına yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddete etkisi ile engelli kadınlar ve kız çocukları, yerli kadınlar ve kız çocukları, göçmen veya yerinden edilmiş kadınlar ve kız çocukları, yaşlı kadınlar, kırsal kesimdeki kadınlar ve kız çocukları, aşırı yoksulluk içinde yaşayan kadınlar ve kız çocukları, kadın ve kız çocukları insan hakları savunucuları veya yüksek kırılganlıkta olan veya benzer kimliklere sahip diğer gruplar gibi belirli kadın ve kız çocuğu grupları üzerindeki etkileri. Özellikle, Özel Raportör,

kesişimselliğin şiddet deneyimini nasıl etkilediği ve sonuçlarının farklı kadınlar ve kız çocuklarının geçmişlerine ve profillerine bağlı olarak nasıl ortaya çıktığı ile ilgili güncel bilgilerle ilgilenecektir;

2. İklim krizi, çevresel tahribat ve bundan kaynaklı yerinden edilmeyele ilgili olarak kadınların ve kız çocuklarının maruz kaldığı toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin farklı belirtileri veya belirli türleri;
3. İklim krizi, çevresel tahribat ve bundan kaynaklı yerinden edilme bağlamında cinsiyete dayalı şiddetin azaltılması ve önlenmesinde ve kadınların ve kız çocuklarının korunmasında, mağdurlar/sağ kalanlar için adalete erişimin, çözüm yollarının ve onarımının teşviki de dâhil olmak üzere iyi uygulamalar, stratejiler ve karşılaşılan zorluklar;
4. Kadınların öncülüğünde ve toplum temelli gerçekleşen müdahaleler de dâhil olmak üzere iklim krizine bağlı afetlere müdahaleler ile iklim krizine bağlı afet riskinin ve etkilerinin azaltılması bağlamında, toplumsal cinsiyet eşitliğinin entegre edilmesi ve kadına ve kız çocuklarına yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddete karşı mücadele ile ilgili iyi uygulamalar, stratejiler ve karşılaşılan zorluklar; Varsa, lütfen COVID-19 ve iklim krizi ile ilgili afet riskinin azaltılması ve müdahalesiyle kesişiminden öğrenilen dersler hakkında bilgi verin;
5. Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi Toplumsal Cinsiyet Eylem Planı tarafından şart koşulan çevresel tahribat ve ani başlangıçlı afetler dâhil olmak üzere, kadınların ve kız çocuklarının, her düzeyde, bilgiye erişebilmeleri ve iklim krizinin hafifletilmesine tam, eşit ve anlamlı bir şekilde katılabilmelerine ilişkin yanıtı;
6. İklim krizinin hafifletilmesi ve uyum ve müdahale süreçlerinde neyin finanse edileceği ve bunun nasıl gerçekleştirileceğine ilişkin kararların, kadınlara ve kız çocuklarına yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin önlenmesi ve sona erdirilmesi için mevcut fonları nasıl etkilediği; ve
7. İlgili diğer konular.

Mümkün ve mevcut olduğunda, girdiler sunulan konular hakkında güncel nicel ve ayrıştırılmış veriler sağlamalıdır.